

**KREDITINSTITUTENS LÅN -
VÄRDERING OCH UPPLYSNING**

En Diskussionspromemoria

Dnr 4654 – 99 – 399

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

Dnr 4654-99-399

Enligt sändlista

VÄRDERINGS- OCH UPPLYSNINGSREGLER FÖR KREDITINSTITUTENS UTLÅNING

Finansinspektionen översänder härmed en diskussionspromemoria angående vidareutveckling av värderings- och upplysningsregler för kreditinstitutens utlåning.

Värderings- och upplysningsreglerna för kreditinstitutens utlåning är av stor betydelse. Området har uppmärksammats av såväl IASC (International Accounting Standards Committee) i dess nya rekommendation för finansiella instrument, IAS 39, som av Basel-kommittén (Basle Committee on Banking Supervision) där ett än mer utförligare arbete inom området har lagts ned.

För att främja en allsidig belysning av de aktuella frågeställningarna har Finansinspektionens redovisningsenhet utarbetat bifogade diskussionspromemoria.

Synpunkter på promemorian bör vara Finansinspektionen tillhanda senast den 1 september 1999. Finansinspektionen kommer därefter att överväga lämplig utformning av föreskrifter och allmänna råd. Eventuella ändringar kan komma att remissbehandlas redan under hösten 1999.

Finansinspektionens kontaktperson i denna fråga är Bengt-Allan Mettinger.

Claes Norgren

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1.	Sammanfattning	4
2.	Inledning	6
3.	Bakgrund	7
3.1	Allmänt	7
3.2	Syfte	8
3.3	Utgångspunkter och avgränsningar	8
4.	Allmänt om lånevärdering	9
5.	Upp-och bortbokning av lånefordringar	10
6.	Redovisning av kreditförluster	13
6.1	Allmänt om kreditrisk	13
6.2	När ska en förändring av låntagarens kreditvärdighet påverka värderingen av lånet?	13
6.3	Olika synsätt på sannolikheter	17
6.4	Hur bör ett osäkert lån värderas?	18
6.5	Närmare om generell reservering	20
6.6	Länderrisker	22
6.7	Omstrukturering av problemkrediter	23
6.8	Omklassificering av osäkert lån till normalt lån	24
6.9	Bedömning av den sammanlagda reserveringen	25
6.10	Hur redovisas ränteintäkter för normala respektive osäkra lån?	27
6.11	Kalkylmässig syn på redovisning av kreditförluster	28
7.	Upplysningsregler för låneportföljer och kreditrisker	30
7.1	Upplysningar om principer och metoder för låneredovisning	31
7.2	Upplysningar om bestämning av specifik respektive generell reservering	31
7.3	Upplysningar om riskhantering och intern kontroll	32
7.4	Upplysningar om låneportföljen	33
7.4.1	Låneportföljens sammansättning	33
7.4.2	Resultatrelaterade upplysningar	35
7.4.3	Regressrätter	37
7.5	Övertagen egendom	38
Bilaga1.	Definitioner	39

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

1. SAMMANFATTNING

Redovisnings- och upplysningsfrågor är centrala för det finansiella systemets funktionsförmåga. Utlåning utgör i många kreditinstitut den största källan till förlustrisk. Redovisnings- och upplysningsregler för den externa redovisningen utgör ett effektivt komplement till tillsynsinsatser.

I denna diskussionspromemoria presenteras en översyn av de nuvarande svenska reglerna för värdering av bankers och andra kreditinstituts lånefordringar. Översynen görs mot bakgrund av den internationella utvecklingen på området.

Promemorian syftar till att presentera förslag till lämplig inriktning på det svenska regelverket rörande redovisning av utlåning. Följande förslag presenteras och kommer efter remiss att behandlas inom ramen för Finansinspektionens årliga översyn av gällande redovisningsföreskrifter och allmänna råd.

Normala lån bör fortsatt värderas till upplupet anskaffningsvärde

Normala lån (lån som inte är osäkra) bör värderas till upplupet anskaffningsvärde. Detta stämmer med gällande lagstiftning och med aktuella internationella rekommendationer. (Avsnitt 4)

Schablonregel bör inte införas för förlustredovisning

När ett lån lämnas finns redan en latent kreditrisk avseende kredittagaren. Vid redovisning av lån till anskaffningsvärdet påverkas inte automatiskt det bokförda värdet av lånefordran om det sker en förändring av kreditvärdigheten

hos låntagaren. Det bör krävas att en ekonomisk händelse har inträffat för att lånefordrans bokförda värde ska korrigeras. Någon schablonregel bör inte införas för förlustredovisningen. (Avsnitt 6.2).

Individuell värdering bör kompletteras med generell reservering

Individuell värdering av lånefordringarna bör vara utgångspunkten. Emellertid bör även sådana uppkomna förluster som inte går att hänföra till identifierade lån beaktas. Därför bör generella reserveringar göras för detta slag av förluster. (Avsnitt 6.2)

Framtida kreditförluster bör inte beaktas vid värderingen

Balansdagen är en viktig skiljelinje då redovisningen ska uttrycka resultatet av inträffade händelser. (Avsnitt 6.2)

Osäkra lån bör värderas till sitt återvinningsvärde

Återvinningsvärdet utgörs främst av nuvärdet av förväntade framtida betalningar men kan även utgöras av det verkliga värdet av säkerheten eller av ett observerbart marknadsvärde för lånet.

Värdering till återvinningsvärdet ger en ekonomisk meningsfull information och är mer neutral till skillnader i omstruktureringar och minskar därmed utrymmet för manipulation av redovisningen. (Avsnitt 6.4)

Vid värdering till nuvärde bör räntetäkten redovisas successivt

Vid nuvärdesberäkning av osäkra fordringar kommer en successiv ränteredovisning att ske. Är bedömningen av vilka betalningar som kan erhållas oförändrad mellan två balansdagar, så

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

utgörs hela förändringen av det bokförda värdet av ränta. I vissa fall förändras dock bedömningarna av vilka belopp som kommer att erhållas. Värdet av dessa förändringar redovisas som kreditförlust eller som en minskning av kreditförlust. För osäkra lån som inte värderas till sitt nuvärde bör ränta redovisas enligt kontantprincipen. (Avsnitt 6.10)

Upplysningsreglerna bör kompletteras, särskilt för de största instituten

På flera olika områden bör genomlysning av låneportföljer och kreditrisker förbättras.

Upplysningar om bokförda värden för normala lån, osäkra lån och oreglerade lån bör lämnas uppdelat för olika kategorier av motparter och i vissa fall med geografisk uppdelning. Även beloppen för specifika och generella reserveringar bör lämnas med fördelning på kategorier av motparter och med lämplig geografisk uppdelning. (Avsnitt 7)

Definitioner

De definitioner som använts i promemorian återfinns som bilaga 1. De föreslås även utgöra grund för ett kommande nytt regelverk.

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

2. INLEDNING

Redovisnings- och upplysningsfrågor är centrala för det finansiella systemets funktionsförmåga. Med hänsyn till de särskilda skyddsintressen som finns avseende de finansiella företagen, finns det starka skäl att genom redovisnings- och upplysningsregler ställa höga krav på dessa företag.

Sverige bör verka aktivt för en internationell harmonisering som leder till ökad genomlysning och väl utformade kvantitativa och kvalitativa tilläggsupplysningar. Inom ramen för EU:s redovisningsrätt bör svensk redovisning ligga i linje med bästa internationella standard.

Redovisnings- och upplysningsregler för den externa redovisningen är ett effektivt komplement till tillsynsinsatser. Bra extern redovisning i de finansiella företagen ökar genomlysningen av dessa företag. God genomlysning stärker marknadsdisciplinen och därmed även stabiliteten, effektiviteten och sundheten i det finansiella systemet. Värderingsfrågor har därvid en central roll för genomlysningen.

I denna diskussionspromemoria presenteras en översyn av de nuvarande svenska reglerna för värdering av bankers och andra kreditinstituts lånefordringar. Översynen görs mot bakgrund av den internationella utvecklingen på området. I promemorian fästs särskild vikt vid dels IASC:s nya standard för finansiella instrument, IAS

39¹, dels det arbete som lagts ned inom Baselkommittén för banktillsyn på frågan om lånevärdering och som under hösten 1998 resulterat i ett förslag till lämpliga regler om lånevärdering och om upplysningar om kreditrisk i låneportföljen².

¹ IASC; IAS 39 "Financial instrument: recognition and measurement"

² Consultative paper issued by the Basle Committee on Banking Supervision; "Sound practices for loan accounting, credit risk disclosure and related matters", October 1998. I fortsättningen benämns dokumentet för "Basel-utkastet" och det finns tillgängligt på internetadressen www.BIS.org. Den slutliga versionen av Basel-dokumentet beräknas utkomma i juli 1999.

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

3. BAKGRUND

3.1 ALLMÄNT

Utlåning utgör i många kreditinstitut den största källan till förlustrisk. De svenska kreditinstitutens totala utlåning till allmänheten var 2.200 miljarder kronor per den sista december 1998.

När en bank rapporterar stora kreditförluster kommer det ofta som en överraskning för omvärlden. För att säkerställa en kapitalstyrka som klarar oväntade kreditförluster, kräver banklagstiftare världen över att banker vidmakthåller en specificerad miniminivå av kapital relativt bankens riskvägda tillgångsmassa. Enligt Baselöverenskommelsen är kapitaltäckningskravet lägst 8 %. Kapitaltäckningsgraden är ett ofta använt mått för att bedöma den finansiella styrkan i en bank.

Eftersom banker i olika länder kan utveckla skillnader i praxis för redovisning av kreditförluster kan jämförbarhet förloras både i redovisning och i kapitaltäckningshänseende. En övervärdering av lånefordringar kan utgöra ett allvarligt hot mot finansiell stabilitet. På detta finns flera internationella exempel under 1990-talet. Skillnader i praxis försvårar genomlysningen av banker och gör det svårare för omvärlden att bedöma den finansiella statusen hos enskilda banker. Vidare kan förseningar i redovisningen av kreditförluster leda till att effekten på bankens redovisade årsresultat av konjunkturella svängningar förstärks, vilket kan medföra en osäkerhet i

kreditutbudet till olika låntagare. Av detta följer sammanfattningsvis att en internationell harmonisering av väl utformade regler för rättvisande låne-redovisning är av stor betydelse.

Mot ovan nämnda bakgrund bör en översyn av nuvarande svensk redovisningspraxis göras för att anpassa svensk praxis till förändringar i inter-nationell normgivning samt att stärka genomlysning och en rättvisande bild.

De senaste kvartalens turbulenta utveckling på de internationella finansiella marknaderna sätter fokus på stabilitetsfrågor. Finansiella störningar som uppkommit i enskilda länder eller regioner kan via valuta- och värdepappersmarknaderna inverka på förhållandena i länder långt ifrån de ursprungliga störningarnas centrum. Effekterna av finansiell instabilitet kan bli omfattande för kunderna till de finansiella företagen, både inom hushålls- och företagssektorn. Den finansiella instabiliteten i omvärlden understryker vikten av en transparent och sund redovisning av kreditförluster samt ökar kraven på en internationellt harmoniserad praxis för upplysning om kreditrisker i finansiella instituts kreditverksamhet.

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

3.2 SYFTE

Promemorian syftar därför till att presentera förslag till en lämplig inriktning på regelverket rörande redovisning av utlåning. Följande områden behandlas:

- i) Frågan om när lån bör bokas upp i respektive bort från balansräkningen.
- ii) Frågan om när en förändring av låntagarens kreditvärdighet bör påverka värderingen av lånet.
- iii) Värderingen av osäkra lån.
- iv) Redovisning av ränteintäkter för normala respektive osäkra lån.
- v) Upplysningsregler rörande låneportföljer och kreditförluster.

3.3 UTGÅNGSPUNKTER OCH AVGRÄNSNINGAR

Förslagen i promemorian har övervägts mot såväl Basel-kommitténs utkast om sund praxis för låneredovisning som mot IASC:s nya rekommendation om värdering och redovisning av finansiella instrument, IAS 39. IAS 39 behandlar av naturliga skäl redovisning av kreditförluster i endast begränsad omfattning. Med hänsyn till den betydelse IASC har för internationellt harmoniserad redovisning har eftersträövats att promemorians förslag i huvudsak skall rymmas inom de ramar som IAS 39 anger.

En utgångspunkt för promemorian är de ramar som nu gällande svensk lagstiftning och Europeiska Unionens redovisningsdirektiv uppställer. Promemorian har avgränsats till att behandla lånefordringar som är klassificerade som anläggningstillgångar.

I den internationella redovisningsdebatten rörande finansiella instrument ägnas ett stort och tilltagande intresse för en omfattande marknadsvärdering. Det har emellertid inte varit en uppgift inom ramen för denna promemoria att närmare behandla frågan om marknadsvärdering av lånefordringar. Vidare behandlas inte heller redovisningsfrågor som aktualiseras när låneportföljer förvärvas med rabatt för kreditrisk.

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

4. ALLMÄNT OM LÅNEVÄRDERING

Finansinspektionens nuvarande regler innebär att lån normalt klassificeras som anläggningstillgångar. Därmed ska värdering göras enligt principen om upplupet anskaffningsvärde. Utgifter som är direkt hänförliga till anskaffningen ska periodiseras. Effektivräntemetoden ska tillämpas, men i allmänhet är lånevillkoren sådana att metoden inte skulle ge någon praktisk skillnad jämfört med en rak periodisering av över- och underkurs och upplupen ränta.

Värdet för en långivare av ett lämnat lån bestäms av dess valuta, av räntevillkoren och av kreditrisken. Vid värdering till upplupet anskaffningsvärde beaktas balansdagens valutakurser på hela det utestående lånebeloppet. Är lånet lämnat till fast ränta påverkas dess verkliga värde av hur det allmänna ränteläget har förändrats. I Sverige och i ett flertal andra länder påverkar detta dock inte lånets bokförda värde.

Kreditrisken förändras under ett låns löptid. Frågan om under vilka förutsättningar som sådana förändringar ska påverka lånets redovisade värde är av särskilt intresse för denna promemoria.

Basel-kommitténs utkast: När ett lån initialt bokas upp i balansräkningen värderas det till anskaffningsvärdet. För lån som ursprungligen ges av kreditinstitutet är anskaffningsvärdet det belopp som har lånats ut till kredittagaren. I det fall ett lån har förvärvats från en tredje part, motsvarar anskaffningsvärdet det verkliga värdet av den

erlagda ersättningen för att förvärva lånet vid förvärvstillfället.³

IASC: När en lånefordran bokas upp ska detta enligt IAS 39 göras till anskaffningsvärdet, vilket är det verkliga värdet för den erlagda ersättningen. I anskaffningskostnaden ingår även transaktionskostnaden vilken läggs till fordrans redovisade värde. Därefter görs värderingen till upplupet anskaffningsvärde beräknat med effektivräntemetoden.

USA: I USA värderas lån, som ej innehas för trading, till upplupet anskaffningsvärde, inklusive eventuella avgifter eller kostnader i samband med lånets uppkomst, justerat för eventuella reserveringar.

UK: Också i Storbritannien värderas lån som ej innehas för trading till upplupet anskaffningsvärde.

Överväganden och förslag

Fortsatt värdering till upplupet anskaffningsvärde för normala lån

Promemorians översyn görs inom de ramar som EU:s redovisningsdirektiv och svensk lagstiftning uppställer. Därmed aktualiseras inga närmare överväganden beträffande principen om värdering till anskaffningsvärde. De nuvarande svenska reglerna om aktivering och periodisering av anskaffningskostnader överensstämmer dessutom med vad som gäller enligt IAS 39 och IAS 18. Någon förändring påkallas således ej i de allmänna reglerna för värdering av lån klassificerade som anläggningstillgångar.

³ Basel-ukastet; punkt 34

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

5. UPP- OCH BORTBOKNING AV LÅNEFÖRDELNINGAR

Det finns olika principiella synsätt i frågan om under vilka förutsättningar finansiella tillgångar ska bokas upp och bort. Frågan är i och för sig inte speciell för låneredovisning. Den ägnas en viss uppmärksamhet i Baselkommitténs utkast. Diskussionen sammanfattas nedan, med tyngdpunkt på IASC:s ställningstaganden.

Traditionellt brukar tillgångar – finansiella och andra – tas upp i balansräkningen när äganderätten har övergått. I många fall ger en sådan redovisning ett tillfredsställande resultat.

I den internationella redovisningsdiskussionen kan två olika linjer urskiljas. Enligt ett synsätt ska redovisningen av en tillgång bestämmas av om dess nytta och risker har övergått. Detta synsätt representeras främst av engelsk redovisning.

Enligt ett annat synsätt blir istället övergången av kontroll avgörande. Till detta synsätt har den amerikanska normgivaren FASB⁴ anslutit sig, liksom IASC genom sin nya rekommendation IAS 39.

Enligt IAS 39 ska en finansiell tillgång bokas upp när företaget blir part till instrumentets kontraktsvillkor.

En tillgång har, enligt IASC:s framework, tre grundläggande karaktäristika;

- den representerar framtida ekonomiska fördelar som förväntas tillfalla företaget
- de framtida förväntade fördelarna är resultatet av tidigare händelser
- rätten till de framtida förväntade fördelarna kontrolleras av företaget

Om ett företag ska boka upp en tillgång i balansräkningen när det blir part till dess kontraktsvillkor, så ska det också boka bort en tillgång från sin balansräkning när institutet förlorar kontrollen över de kontraktsenliga rättigheter som utgör den finansiella tillgången, d.v.s. när det realiserar de rättigheter som var specificerade i kontraktet, när rättigheterna upphör eller när rättigheterna överläts.⁵

Om företaget har överlåtit en finansiell tillgång men har kvar en rätt till meravkastning i dess framtida kassaflöden bokas denna rätt upp som en separat tillgång. Om företaget å andra sidan har tagit på sig en skyldighet, t.ex. en garanti för att ett överfört lån ska fullgöras enligt kontraktet, har företaget ett åtagande som skuldförs separat.⁶

Definitionen av kontroll över en finansiell tillgång måste vara internt konsistent, d.v.s. jämförbara situationer måste behandlas lika, och ha extern validitet, d.v.s. tillgången måste ge den avkastning som är konsistent med hur aktörer på den finansiella marknaden utvärderar och hanterar det aktuella finansiella instrumentet. Kontrollvillkoret är av vikt för att bedöma om en

⁴ Financial Accounting Standards Board, FASB,

⁵ IASC; "IAS 39: Financial instruments - recognition and measurement §27, §35"

⁶ IASC; "Accounting for financial assets and financial liabilities - discussion paper" sid 64, mars 1997

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

överföring av en finansiell tillgång är att betrakta som en normal överlåtelse eller som pantsättning för en skuld.⁷

Har den nya långivaren regressrätt, d.v.s. om den tidigare långivaren står till svars för eventuella kreditförluster så bokar överlåtaren upp sitt ansvar för lånet som en skuld.⁸

Normalt har överlåtaren förlorat kontrollen över den överförda tillgången endast om mottagaren kan erhålla nyttan av tillgången. Att så är fallet demonstreras exempelvis av att mottagaren är oförhindrad att sälja eller pantsätta tillgången.

Sverige: Lånefordringar bokas upp av en bank på likviddagen. Även lån som förvärfas från en tredje part bokas på motsvarande sätt eftersom transaktionen inte anses vara en penningmarknads-transaktion.⁹ En kreditutfästelse redovisas inom linjen under åtaganden.¹⁰

Basel-kommitténs utkast: I enlighet med IAS 39 anges att ett kreditinstitut ska boka upp ett lån i sin balansräkning när kreditinstitutet blir part till lånets kontraktsvillkor. När kreditinstitutet blir en part till lånets kontraktsvillkor kontrollerar det de ekonomiska fördelar som är förenade med lånet. Normalt blir kreditinstitutet en part till kontraktsvillkoren på likviddagen, d.v.s. det datum när medel överförs till kredittagaren.

Liksom enligt IAS 39 ska ett kreditinstitut boka bort ett lån eller en del därav från sin balansräkning när kreditinstitutet realiserar kontraktets rättigheter, rättigheterna enligt kontraktet har löpt ut eller kreditinstitutet har överlämnat eller eljest förlorat kontrollen över de kontraktsenliga rättigheterna enligt lånet.¹¹

Kontrollen över ett lån är överlämnad när rätten att åtnjuta ekonomiska fördelar relaterade till lånet eller möjligheten att hindra andra parter att få tillgång till lånets fördelar har övergått till annan part.

En överlåtare har inte släppt kontrollen;

- a) om det finns villkor som skulle kräva eller tvinga överlåtaren att återkalla överlåtelsen för att i huvudsak återställa allt som det var förut,
- b) om överlåtaren har både rätt och skyldighet att återköpa eller återlösa det överlåtna lånet till ett fast eller bestämbar pris som effektivt ger mottagaren en avkastning som är likvärdig med en ränta på de medel som erlagts till överlåtaren.¹²

British Bankers' Association; Statement of recommended practice on Advances:¹³ Det finns olika sätt att åstadkomma en överföring av ett lån såsom *novation* (det ursprungliga låneavtalet mellan låntagaren och långivaren ersätts av ett nytt låneavtal mellan låntagaren och köparen av lånet),

⁷ IASC; "Accounting for financial assets and financial liabilities - discussion paper sid 62", mars 1997

⁸ IASC; "IAS 39 §51"

⁹ FFFS1998:27; 2 kap §9

¹⁰ FFFS1998:27; bilaga 1 §32

¹¹ Basel-utkastet; list of sound practices no. 5

¹² Basel-utkastet; punkt 33

¹³ I fortsättningen kallat BBA:s SORP on Advances i texten

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

överlåtelse (långgivaren överlåter sina rättigheter enligt låneavtalet till köparen av lånet) samt *participation* (vilket BBA beskriver som att köparen av lånet ger säljaren refinansiering utan regressrätt gentemot låntagaren).¹⁴ Enligt FRS 5 utgiven av Accounting Standards Board (ASB), ska långgivaren boka bort lånefordran från sin balansräkning när alla signifikanta rättigheter och risker i denna har överförs till en annan part.¹⁵ I de fall när överlåtelser inte kan klassificeras som en försäljning ska långgivaren boka upp det erhållna beloppet som inlåning och behålla lånefordran i balansräkningen utan att boka upp något resultat för överlåtelser.¹⁶

USA: Enligt amerikansk praxis bokar banker upp egna lån i balansräkningen från likviddagen. Vid förvärv av lån från tredje part, ska banker enligt FAS 125 boka upp lånet när man får kontroll över lånet, vilket normalt anses ske när legal äganderätt till lånet erhålles.

Överväganden och förslag

Särskilda regler för upp- och bortbokning av lån föreslås inte

I IAS 39 görs viktiga ställningstaganden om hur olika omständigheter påverkar frågan om när upp- och bortbokning av finansiella tillgångar skall göras.

I den normala utlåningssituationen innebär IAS 39 sannolikt inte någon

förändring av nuvarande svensk praxis med uppbokning vid utbetalning av lånelikviden. Lånevillkoren innehåller nämligen ofta bestämmelser som innebär att långgivare inte behöver fullfölja utlåningen om låntagarens kreditvärdighet försämrats före utbetalningen. I de fall långgivaren faktiskt binds av avtalet kan ofta reglerna om redovisning av derivat aktualiseras, d.v.s. låneavtalet behandlas som ett terminsavtal fram till utbetalningen.

Dessa frågor bör emellertid inte regleras separat för låneredovisning utan bör prövas av Finansinspektionen i ett något vidare sammanhang sedan IAS 39 kunnat analyseras djupare. Några särskilda regler för upp- och bortbokning av lån föreslås därför inte.

¹⁴ British Bankers' Association; SORP on Advances, §25

¹⁵ UK ASB; "FRS 5 - Reporting the substance of transactions"; 1994, §22

¹⁶ British Bankers' Association; SORP on Advances, §25

6. REDOVISNING AV KREDITFÖRLUSTER

6.1 ALLMÄNT OM KREDIT- RISK

Kreditrisken är risken för förlust på grund av att motparten inte kommer att fullgöra sin återbetalning av lånet enligt kontraktsvillkoren. Kreditrisken kan sägas bero såväl på specifika faktorer hos låntagaren som på omvärldsfaktorer som t.ex. konjunkturläget.

Vid kreditbedömning görs en analys av två olika faktorer; dels risken för att låntagaren fallerar, d.v.s. risken att låntagaren inte kommer att leva upp till sina förpliktelser att betala ränta, amorteringar, avgifter etc. (låntagaren hamnar på obestånd); dels storleken av den förlust som i så fall kommer att uppkomma. Om säkerhet har ställts för lånet måste den risk bedömas som är förknippad med den osäkerhet som finns om säkerhetens värde. Det gäller alltså att bedöma hur säkerhetens värde utvecklas under kredittidens löptid och vilket reellt värde säkerheten har vid en realisation av densamma. I praktiken är det svårt att uppskatta sannolikheterna för dessa olika risker. Räntan, d.v.s. priset för en kredit, måste innehålla en ersättning som täcker kreditrisken.¹⁷

6.2 NÄR SKA EN FÖRÄNDRING AV LÅNTAGARENS KREDITVÄR- DIGHET PÅVERKA VÄRDE- RINGEN AV LÅNET?

Redan när ett lån ges finns en latent kreditrisk avseende kredittagaren. Exempelvis kan ett företag komma att förlora en betydelsefull kund, ny teknik kan drabba företagets produkter, eller en ny konkurrent är på väg in på marknaden. Olika faktorer kan komma att medföra lönsamhetsproblem för företaget och resultera i en försämrad kreditvärdighet.

Vid redovisning av lån till anskaffningsvärdet påverkas inte automatiskt det bokförda värdet av lånefordran om det sker en försämring eller en förbättring av kreditvärdigheten hos låntagaren trots att detta skulle kunna betyda att lånefordran blivit mindre respektive mer värd. Frågan uppstår när och hur en förändring i kreditvärdigheten hos låntagaren bör påverka lånefordrans värde i balansräkningen. Det principiella svaret är oftast att det krävs att en ekonomisk händelse har inträffat för att lånefordran ska korrigeras i balansräkningen. Mellan olika länder finns emellertid klara skillnader i den närmare konkretiseringen av detta principiella svar.

I vissa länder, t.ex. USA och Kanada, ägnas stor uppmärksamhet åt att bestämma en lämplig nivå på en övergripande reservering för kreditförluster. Huvudfrågan är huruvida nivån på reserveringar för kreditförluster är tillräcklig för att täcka sannolika kreditförluster hänförliga till den totala låneportföljen. I dessa länder görs hela eller stora delar av en banks reser-

¹⁷ Tegin, Åke; Kredithandboken

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

veringar i form av generella reserveringar, medan identifierade kreditförluster skrivs bort på ett tidigt stadium.

I flera andra länder, inte minst i Europa, är istället fokus på hur man kommer fram till nettovärdet av individuella lån med huvudfrågan om specifika reserveringar för dessa är tillräckliga för att täcka alla konstaterade och befarade kreditförluster. I dessa länder bokförs som en specifik reservering identifierade kreditförluster som ännu ej kan anses slutgiltigt konstaterade, medan länderna ovan istället skulle ha gjort en direkt bortskrivning i motsvarande fall. Som ett andra steg görs i vissa av dessa länder, t.ex. Storbritannien, även en generell reservering för kreditförluster som ska täcka latent förluster som inte ännu är identifierade men som man vet existerar i låneportföljen. Exempelvis kan i portföljen av konsumentkrediter finnas låntagare som har förlorat sitt arbete. Detta kan i ett antal fall vara en sådan ekonomisk händelse som medför att låntagaren inte förmår fullgöra sina betalningar. Då behövs en generell reservering för dessa förluster även om lånen ifråga ännu ej identifierats. I ett antal länder görs emellertid – om man bortser från gruppvis värdering av kreditkortsfordringar och liknande – endast individuell värdering.

IAS 39: För lån som värderas till upplupet anskaffningsvärde gäller att om det är sannolikt att långivaren inte kommer att erhålla alla belopp kontraktenslignat så har en kreditförlust uppkommit. Kreditförlusterna mäts i allmänhet på portföljnivå, men värderingen görs individuellt för tillgångar som är signifikanta.

Sverige: Sverige är ett av de länder som har individuell värdering som huvudregel. Undantag kan göras för vissa homogena fordringstyper. En fordran klassificeras som osäker när följande två villkor samtidigt är uppfyllda;

- a) antingen är fordran oreglerad eller
- b) medför andra omständigheter osäkerhet om dess värde.

Gemensamt för a) och b) är dessutom att säkerhetens värde ej med betryggande marginal täcker både kapitalbeloppet och upplupen ränta.

För osäker fordran ska nedskrivning för befarade kreditförluster göras om kredittagarens återbetalningsförmåga inte bedöms kunna förbättras tillräckligt inom två år och säkerhetens värde inte täcker lånebeloppet. Nedskrivning ska göras till det belopp som, med hänsyn tagen till säkerhetens verkliga värde på balansdagen, beräknas inflyta. Är säkerheten en noterad tillgång görs värderingen med utgångspunkt i det noterade värdet och annars med utgångspunkt i avkastningsvärdet eller på annat sätt uppskattat marknadsvärde.¹⁸

Om särskilda skäl föreligger får homogena grupper av fordringar med begränsat värde och likartad kreditrisk värderas gruppvis. Värderingen ska grundas på erfarenhet av faktiska kreditförluster och bedömningar av sannolik förlustutveckling för ifrågasvarande grupp. Möjligheten till gruppvis värdering är avsedd främst för kon- tokortskrediter och liknande. I stora företag kan gruppvis värdering under kvalificerade former dock även an-

¹⁸ FFFS1998:27; 4 kap §8

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

vändas för lån avseende bostadsrätter och småhus.¹⁹

Basel-kommitténs utkast: En bank bör identifiera och klassificera en fordran för ett lån eller en grupp av lån som osäker när det är sannolikt att banken inte kommer att erhålla, eller det inte finns rimlig försäkring för att banken kommer att erhålla alla belopp som förfaller enligt lånets kontraktsvillkor.²⁰

För att säkerställa att osäkra fordringar inom låneportföljen identifieras vid rätt tidpunkt, bör lånen granskas med avseende på osäkerhet i kreditkvaliteten när institutet upprättar årsredovisningar och delårsrapporter, varvid ekonomiska förhållanden och andra omständigheter vid rapporteringstillfället beaktas. Även mellan rapporttillfällena bör en utvärdering göras av om osäkra fordringar finns inom kreditportföljen, nämligen när väsentlig information finns som indikerar att en signifikant försämring har ägt rum i kreditkvaliteten i hela eller delar av låneportföljen.²¹

Utvärderingen av varje lån bör baseras på kreditvärdigheten hos respektive kredittagare. Utvärderingen fokuseras på låntagarens återbetalningsförmåga. Bedömningen bör ta hänsyn till alla relevanta faktorer vid utvärderingstidpunkten som påverkar betalningarna av kapitalbelopp och ränta. Relevanta faktorer för utvärderingen av kredittagarens återbetalningsförmåga torde inkludera bl.a. kredittagarens betalningshistorik, dennes finansiella ställning och tillgångar, graden av stabilitet

i kassaflödena och värdet av underliggande säkerhet, landrisk etc. En bedömning baserat på endast en faktor, t.ex. säkerhetens värde, är ej tillräckligt för att fastställa om fordran är osäker. Emellertid ökar säkerhetens värde i betydelse vid utvärderingen när andra resurser för att täcka återbetalning blir otillräckliga över tiden. Vid bestämningen av kreditförluster bör säkerheter värderas till sitt verkliga värde.²²

En klassificering av en fordran som osäker bör övervägas när förhållandena orsakar osäkerhet om huruvida det uppskattade erhållbara värdet av ett lån är lägre än dess bokförda värde. Ledningen för institutet bör använda sig av både intern information, såsom t.ex. kredittagarens förseningar i betalning av amorteringar och räntor, samt extern information som ger en allmän upplysning kring kredittagaren såsom t.ex. en nedvärdering av dennes kreditbetyg från ett ratinginstitut eller nedgång i säkerhetens värde.²³

En faktor som generellt indikerar en försämring av kreditkvaliteten i lånet är när låntagaren har misslyckats med att göra betalningar för amortering och räntor i tid enligt lånets kontraktsvillkor. Till att börja med bör lån normalt betraktas som osäkra när det finns obetalda förfallna skulder sedan mer än 30-90 dagar beroende på landets praxis för den aktuella typen av lån. Undantag från detta är om det finns fullständig säkerhet för lånet och rimlig försäkras att indrivningsåtgärder kommer att resultera i att både kapital och ränta, inklusive kompensation för den aktuella

¹⁹ FFFFS1998:27; 4 kap §10

²⁰ Basel-utkastet; list of sound practices no. 7

²¹ Basel-utkastet; punkt 39

²² Basel-utkastet; punkt 40

²³ Basel-utkastet; punkt 42

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

förseningen, kommer att erhållas utan väsentliga dröjsmål.²⁴

BBA:s SORP on Advances: Ett lån bedöms vara osäkert, baserat på aktuella händelser och information, när banken anser att kreditvärdigheten hos en låntagare har undergått en sådan försämring att man inte längre förväntar sig full återbetalning av lånet. En reservering blir nödvändig när återbetalning av totalt förfallna, utestående belopp i form av amorteringar och räntor på balansdagen inte längre är trolig. Även om det oftast är en utebliven betalning som är den utlösande faktorn måste dock en reservering alltid övervägas när tillgänglig information för banken pekar på att fordran har blivit osäker.²⁵

USA: Enligt FAS 114 är ett lån en osäker fordran om det, baserat på aktuell information och händelser, är sannolikt att det inte är möjligt att få betalt enligt kontraktsvillkoren.

Överväganden och förslag

Någon schablonregel bör inte införas

Kravet på att en ekonomisk händelse ska ha inträffat för att kreditförlust ska redovisas ställs såväl i Sverige som i andra länder och bör hävdas även i fortsättningen. Kravet bör emellertid inte – vilket ibland har efterlysts till följd av Asien-krisen – resultera i en summarisk schablonregel som t.ex. kräver att reserveringar görs med ett bestämt procenttal som är beroende av det antal dagar som en viss låntagare är i

dröjsmål med de kontraktsevenliga betalningarna. Ett ekonomiskt meningsfullt värde behöver istället på ett nyanserat sätt beakta de enskilda låntagarnas ekonomiska situation.

Generella reserveringar bör göras

En naturlig utgångspunkt är därför individuell värdering. En sådan bör emellertid kompletteras med generella reserveringar så att på balansdagen uppkomna förluster redovisas även om de inte går att hänföra till individuella lån när bokslutet upprättas. Den hittillsvarande traditionen i Sverige m.fl. länder med endast individuell värdering får sägas ha den nackdelen att redovisningen av kreditförluster fördröjs.

Frågan uppkommer om generella reserveringar uppfyller sådana krav på tillförlitlighet och verifierbarhet som normalt krävs för räkenskapsdata. I sammanhanget bör emellertid erinras om de svårigheter som bedömning av kreditförluster normalt är förknippade med. Vidare kan konstateras att de – i gynnsamma fall – exakta värden som strikt individuella värderingar kan ge ändå är mindre meningsfulla än de värden som framkommer när värderingen beaktar även kreditförluster som inte är individuellt bestämbara. Genom att använda lämpliga metoder och förfaranden bör det dessutom vara möjligt att begränsa den risk för bristande precision som förknippas med generella reserveringar.

Att individuell värdering är utgångspunkten behöver inte avvika i princip från vad som sägs i IAS 39. Där anges i denna fråga att värderingen normalt görs på portföljnivå men för väsentliga poster görs individuellt. Att ange indi-

²⁴ Basel-utkastet; punkt 43

²⁵ British Bankers' Association; SORP on Advances, §11

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

viduell värdering som utgångspunkt uttrycker närmast en något högre ambition.

Sannolikhetskriterium bör användas

I ett avseende får Basel-utkastet sägas vara tvetydigt. Det anger nämligen att klassificering av en fordran som osäker ska göras när *det är sannolikt att banken inte kommer att kunna erhålla* (alla belopp kontraktsevenligt). En sådan användning av ett sannolikhetsbegrepp motsvarar närmast vad som gäller i USA och enligt IAS 39. Samtidigt anges ett alternativ, nämligen att klassificering av en fordran som osäker görs om *det inte finns rimlig säkerhet för att banken kommer att erhålla* (alla belopp kontraktsevenligt). Detta senare alternativ svarar närmast mot kanadensiska och engelska förhållanden. Någon anledning att införa båda de alternativa kriterierna i Sverige är svårt att finna. I likhet med IAS 39 bör som kriterium för klassificering av fordran som osäker och reservering för kreditförlust väljas huruvida det är sannolikt eller ej att alla betalningar kommer att erhållas kontraktsevenligt.

Reservering för framtida förluster bör inte tillåtas

En viktig aspekt är om reserveringar för kreditförluster ska göras endast för per balansdagen uppkomna förluster, eller om dessutom förväntade framtida förluster ska beaktas. Givet att utgångspunkten för diskussionen är värdering enligt principen om anskaffningsvärdering bör inte reservering göras för framtida förluster. Balansdagen är en viktig skiljelinje. Redovisningen ska uttrycka resultatet av inträffade händelser. Också matchningsprincipen är av intresse vid gränsdragningen. Vid vär-

dering till anskaffningsvärde redovisas även den del av lånets ränta som avser kreditrisken som intäkt successivt. Då kan det hävdas att tillhörande kreditförluster inte ska föregå intäktsredovisningen.

6.3 OLIKA SYNSÄTT PÅ SANNOLIKHETER

En intressant fråga är om skillnader i förlustsannolikhet bör påverka storleken på reserveringen. För att förenkla diskussionen bortses i det följande från att betalningstidpunkterna kan komma att skilja sig åt. Ska reserveringen göras för det belopp som sannolikt (mer än 50 %) inte inflyter eller ska fordran värderas till förväntat värde, d.v.s. ska respektive belopp sannolikhetsvägas. Följande exempel förtydligar frågeställningen.

Antag att en lånefordran är på 100 och att återbetalningsbeloppets utfall kan bli antingen 20 med 20 % sannolikhet, 70 med 55 % sannolikhet eller 80 med 25 % sannolikhet.

Det mest sannolika värdet blir för detta lån 70 och därmed den mest sannolika kreditförlusten 30. Lånets förväntade värde blir emellertid $20 \cdot 0,2 + 70 \cdot 0,55 + 80 \cdot 0,25 = 62,5$ och därmed den förväntade kreditförlustens värde 38,5.

Enligt IASC:s rekommendation IAS 37 om "Provisions and contingencies" ska förväntade värdet användas som beräkningsmetod när värderingen avser en stor population. I det utkast till rekommendation som föregick rekommendationen begränsades emellertid inte användningen av förväntade värdet

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

till stora populationer. I sitt preliminära remissyttrande över IASC-utkastet till IAS 37 vände sig EU-kommissionen emot detta. Kommissionen ansåg att det var såväl olämpligt som opraktiskt att använda förväntat värde baserat på statistiska metoder för reserveringar.

I IAS 39 förespråkas nuvärdet av förväntade framtida kassaflöden som värdering av osäkra lån.

Överväganden och förslag

Förväntat värde bör eftersträvas

Förväntat värde torde ge den mest meningsfulla ekonomiska informationen.

Om inte sådana kreditförluster som har en sannolikhet som understiger 50% beaktas vid redovisningen av befarade kreditförluster, kommer detta att medföra en felaktig periodisering av förlustredovisningen. En del förluster kommer endast att redovisas när de realiserar.

Förväntat värde brukar ofta användas i situationer där det är naturligt att inkludera även framtida händelser i bedömningen. Som framgått av diskussionen ovan kan emellertid beräkningen av förväntat värde begränsas till att avse effekten av redan inträffade ekonomiska händelser. Det är med en sådan tillämpning i åtanke som förväntat värde synsättet förordas. En annan sak är att den praktiska verkligheten ibland kan brista i möjligheterna till en meningsfull åtskillnad mellan de båda synsätten.

Lämpligheten av förväntat värde som värderingsmetod av enstaka poster har

ifrågasatts. Synsättet med förväntat värde kan framstå som mer tillämpligt när banker värderar lånefordringar.

6.4 HUR BÖR ETT OSÄKERT LÅN VÄRDERAS?

IAS 39: Osäkra lån värderas till det diskonterade nuvärdet av dess förväntade framtida betalningar. Lån till fast ränta diskonteras med kontraktets effektiva ränta. Om värdet på lånet senare stiger så bokförs denna värdestegring, men inte högre än vad värdet hade varit enligt den ursprungliga planen för upplupet anskaffningsvärde. För att en senare värdeökning ska få bokas krävs att den objektivt kan relateras till en händelse efter nedskrivningen, t.ex. en förbättring i låntagarens kreditvärdighet.

I frågan om hur eventuella panter ska värderas anger IAS 39 att om ett övertagande (foreclosure) av tillgången är sannolik så ska värderingen av kreditförlusten baseras på pantens verkliga värde.

Basel-kommitténs utkast: Banken ska värdera ett lån som är osäkert till det bedömda återvinningsvärdet.²⁶

Det bedömda återvinningsvärdet (realisable value) beräknas enligt någon av följande metoder;

- *Nuvärdet av förväntade framtida kassaflöden* diskonterade med lånets ursprungliga effektivränta. Uppskattningarna av framtida kassaflöden ska vara bankens bästa bedömning baserad på rimliga och acceptabla antaganden och prognoser.

²⁶ Basel-utkastet; punkt 45

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

- *Verkliga värdet av säkerheten* till den del återbetalningen är beroende av säkerhetens värde.
- *Det observerbara marknadsvärdet* om detta är ett tillförlitligt mått på lånets bedömda erhållbara värde.

BBA:s SORP on Advances: Specifik reservering bör göras ned till lånets slutliga erhållbara värde netto. Om emellertid banken avser att avveckla lånet så bör istället värderingen göras till det nettobelopp som förväntas erhållas vid den valda avvecklingsmetoden. Hur säkerhet bör värderas kommenteras inte.²⁷

USA När en långgivare kommer fram till att ett lån är osäkert, ska det värderas till lånets förväntade framtida kassaflöden diskonterade till lånets effektiva ränta. Som ett alternativ till att diskontera framtida kassaflöden tillåts att långgivaren värderar lånet baserat på det verkliga värdet av pantsäkerheten om lånet är beroende av säkerheten eller lånet värderas till lånets observerbara marknadsvärde. Oavsett värderingsmetod, bör lånet värderas till pantsäkerhetens verkliga värde när det bestäms att sannolikheten för att långgivaren övertar egendomen är hög. Långgivaren ska vid värderingssituationen beakta all tillgänglig information om historiska händelser och aktuella villkor inklusive bransch, geografiska, ekonomiska och politiska faktorer som är relevanta för inkasseringen av lånet.²⁸

Överväganden och förslag

Osäkra lån bör värderas till sitt återvinningsvärde

Såväl Basel-utkastet som IAS 39 anger att osäkra lån bör värderas till återvinningsvärdet. Detta kan enligt Basel - utkastet bestämmas med tre alternativa metoder: värdering till nuvärde av de förväntade framtida betalningarna, pantens verkliga värde, eller i vissa fall lånets marknadsvärde. Detta torde också motsvara amerikansk praxis. Enligt IAS 39 bör värdering göras till det diskonterade nuvärdet av förväntade framtida betalningar. I en kommenterande punkt 113 anger emellertid IAS 39 att om en pant finns och ett övertagande av denna (foreclosure) är sannolik så bör värderingen av kreditförlusten baseras på pantens verkliga värde.

Värdering till återvinningsvärde ger en ekonomisk meningsfull information. Dessutom kan konstateras att en sådan värdering innebär en redovisning som är mer neutral till skillnader i utformningen av omstruktureringar etc. och därmed minskar utrymmet för manipulation av redovisningen.

En framtida svensk regel för värdering av osäkra fordringar bör bygga på principen om värdering till återvinningsvärde.

Vid diskontering av de förväntade framtida betalningarna anger de tre nyssnämnda källorna att diskonteringen bör göras med lånets ursprungliga ränta. Detta är inte helt självklart. Ett logiskt alternativ vore nämligen att diskontera till den aktuella marknadsräntan, vilket skulle innebära att regeln närmast är att

²⁷ British Bankers' Association; SORP on Advances, §12-§13

²⁸ FASB; FAS114

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

likna vid lägsta värdets princip. Med hänsyn till vikten av anknytningen till IAS 39 och till Basel-utkastet bör ändå även i Sverige diskonteringen göras med lånets ursprungliga ränta.

6. 5 NÄRMARE OM GENERELL RESERVERING

Basel-kommitténs utkast: Stora lånefordringar och, när det är praktiskt, andra lån bör granskas på en individuell basis. Försämrade återbetalningsförmåga hos en enskild låntagare bör redovisas i rätt tid och i största möjliga utsträckning genom en specifik reservering eller genom bortskrivning.²⁹

Enligt Basel-utkastet görs för grupper av homogena smålån en portföljvärdering avseende kreditförluster som emellertid inte anses vara en generell reservering. Ett exempel är portföljer av kontokortskrediter, där det ofta inte är praktiskt att regelbundet undersöka kreditvärdigheten hos varje individuell låntagare. I sådana fall kan omfattningen av osäkra fordringar och tillhörande specifika reserveringar eller bortskrivningar bestämmas på basis av ett portföljtänkande där man tillämpar en formel som beaktar faktorer såsom betalningsförseningar, åldersstruktur i portföljen, historisk nivå på kreditförluster, aktuella ekonomiska förhållanden samt andra relevanta faktorer.³⁰

När existensen av latent kreditförluster i en grupp av lån är känd, men de ännu inte kan tillskrivas individuella lån, bör en generell reservering göras för dessa

kreditförluster. Generella reserveringar är inget substitut till att göra adekvata specifika reserveringar eller bortskrivningar.³¹

Generella reserveringar ses ofta som ett förstadium till en individuell identifiering av förluster. Så snart som adekvat information finns tillgänglig för att identifiera kreditförluster på individuella lån, bör den generella reserveringen ersättas av en specifik reservering eller en bortskrivning.³²

Historisk erfarenhet och rådande ekonomiska förhållanden och andra relevanta omständigheter bör beaktas vid bestämmandet av den generella reserveringen. Som exempel på sådana omständigheter nämns förändringar i utlåningsprinciper, innehållet och volymen i kreditportföljen, storleken av nyligen identifierade osäkra lån och koncentrationen av krediter.³³

Generella reserveringar bör bestämmas genom att använda någon eller flera olika metoder, t.ex.

- tillämpning av en formel för grupp av krediter som i analysen beaktar fallissemang, åldersstruktur, historik, aktuella ekonomiska förhållanden och andra relevanta omständigheter
- migrationsanalys, ett statistiskt verktyg som spårar förändringar i låneklassificering mot graden av kreditförluster inom varje klass. Typiskt används historisk förlustgrad till att bedöma framtida förluster inom varje kreditklass.
- andra statistiska metoder

²⁹ Basel-utkastet; punkt 46

³⁰ Basel-utkastet; punkt 47

³¹ Basel-utkastet; punkt 48

³² Basel-utkastet; punkt 49

³³ Basel-utkastet; punkt 50

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

- uppskattning av förluster i kreditgruppen baserat på bankens bedömning av effekterna av nyligen inträffade händelser och förändringar i ekonomiska förhållanden.³⁴

Kreditinstitutet bör regelbundet jämföra de antaganden som använts i förlustbedömningen. Statistiska metoder är inte lämpliga vid alla tillfällen. Reserveringarna ska vidare beräknas med en säkerhetsmarginal, så att de täcker den brist på precision som vanligtvis är förbunden med bedömningen av kreditförluster.³⁵

BBA:s SORP on Advances: För att täcka kreditförluster som existerar per balansdagen, men ännu ej identifierats, måste en generell reservering göras. Bedömningen av den generella reserveringen är ledningens ansvar och innehåller en naturlig subjektivitet. Förutom betalningshistorik beaktas även aktuell ekonomisk information i bedömningen. Olika utlåningssektorer såsom statslån, konsumentkrediter etc. bedöms separat.³⁶

Överväganden och förslag

Riktlinjer bör lämnas för hur generella reserver ska bestämmas

En generell reservering bör ses som ett förstadium till individuell reservering respektive bortbokning och syftar till att täcka kreditförluster som är uppkomna på balansdagen, men ännu inte identifierats till enskilda lån. Generell

reservering för framtida förluster bör emellertid inte tillåtas.

Generella reserveringar bör bygga på konsekvent tillämpning av logiska och tillförlitliga metoder. Som exempel kan nämnas

- formel för samband av faktorer som för grupp av krediter beaktar fallissemang, åldersstruktur, historik, aktuella ekonomiska villkor och andra relevanta omständigheter
- migrationsanalys, som spårar förändringar i bankens låneklassificering mot graden av kreditförluster inom varje klass. Typiskt används historisk förlustgrad till att uppskatta framtida förluster inom varje kreditklass.
- andra statistiska metoder
- uppskattning av osäkerhet i kreditgruppen baserat på bankens bedömning av påverkan från nyligen inträffade händelser och förändringar i ekonomiska villkor, som indikerar osäkerhet i lånen.

Det är betydelsefullt att använda antaganden i kreditvärderingen prövas mot aktuella utfall under hela rapportperioden. Det bör också noteras att statistiska metoder är ej lämpliga vid alla tillfällen. Bl.a. torde inte alltid mindre institut ha tillgång till erforderlig kompetens.

En särskild fråga är om generella reserver bör krävas, eller tillåtas, för enstaka fordringar som inte är hänförliga till en grupp. I allmänhet torde en tillräcklig precision i en generell reservering kunna uppnås endast för grupper av fordringar. Normalt bör därför inte generell reservering vare sig tillåtas eller krävas för enstaka ford-

³⁴ Basel-utkastet; punkt 51

³⁵ Basel-utkastet; punkt 52-54

³⁶ British Bankers' Association; SORP on Advances, §16-§18

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

ringar. Effekten av vissa typer av värdepåverkande faktorer torde emellertid inte påverkas av om ett lån ingår i en grupp eller ej. Ett viktigt exemplet på detta är s.k. länderrisk.

Riktlinjer av ovan angivet slag bör ingå i ett kommande svensk regelverk om lånevärdering.

6.6 LÄNDERRISKER

När kreditinstitut lånar ut kapital till låntagare i andra länder tar kreditinstitutet en specifik landrisk relaterat till politiska händelser i låntagarlandet som kan medföra olika hinder mot överföring av de kontraktsenliga betalningarna till kreditinstitutets land. Denna landrisk brukar även kallas för transfereringsrisk, d.v.s. risken för hinder mot överföring av betalning till kreditinstitutets land. Förutom transfereringsrisken har kreditinstitutet den vanliga kreditrisken för låntagaren kopplat till kommersiella händelser kring denne. Reserveringar för kreditförluster har berörts tidigare.

Med politiska händelser, som kan medföra att en reservering för länderrisker behöver göras, avses att;

- myndighet i utlandet opåräknat har vidtagit åtgärd som hindrat eller fördröjt överföring av betalning
- myndighet i utlandet har infört allmänt moratorium eller i övrigt befriat gäldenären från skyldighet att fullgöra betalning
- myndighet i utlandet opåräknat har vidtagit annan åtgärd som hindrat eller fördröjt avtalets fullgörande på förutsatt tid
- krig, inre oroligheter, naturkatastrof eller annan utomordentlig händelse i

utlandet har hindrat eller fördröjt betalning eller avtalets fullgörande i övrigt på förutsatt sätt. Med annan utomordentlig händelse förstås händelse som är av ovanlig beskaffenhet och som ligger utanför långgivarens och låntagarens rådighet.

Med uttrycket politiska händelser avses en rad olika händelser som dock inte alla behöver ha politisk bakgrund. Med att åtgärd ska ha vidtagits "opåräknat" menas att åtgärden kommit till stånd, trots att låntagaren inhämtat erforderliga tillstånd för avtalets fullgörande och trots att låntagaren i övrigt inte heller haft grundad anledning att räkna med att åtgärden skulle komma att vidtas. Importförbud utgör ett exempel på en åtgärd som kan medföra hinder mot avtalets fullgörande. Hinder mot avtalad export kan emellertid också uppkomma genom införandet av t.ex. en prohibitiv tull eller depositionsavgift. Med att myndighet opåräknat "vidtagit åtgärd" jämföras att instabilitet eller brister i samhälls- och myndighetsfunktioner i samband med politiska och / eller ekonomiska omvälvningar i låntagarens land hindrat eller fördröjt avtalets fullgörande på förutsatt sätt. Med "annan utomordentlig händelse" kan i vissa fall avses en arbetskonflikt där konfliktåtgärden har ett klart politiskt syfte eller att konflikten är av mera allmän omfattning, t.ex. en generalstrejk. En strejk, som är begränsad till ett enskilt företag eller en koncern och vars enda eller främsta syfte är att påverka förhållandena inom företaget eller koncernen, faller inte under begreppet politisk händelse då konflikten i detta fall inte har sin grund i

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

politiska motsättningar utanför företaget eller koncernen.³⁷

Överväganden och förslag

Risken för transfereringshinder (länder-risk) bör beaktas i värderingen

Den generella länderriskreserveringen är summan av reserveringarna för olika länder där kredittagare finns till kreditinstitutet. Nivån på denna bör bestämmas individuellt för varje land utifrån storleken på de utestående fordringar som är exponerade för länderrisk, och sannolikheten för att transfereringshinder föreligger.

6.7 OMSTRUKTURERING AV PROBLEMKREDITER

Basel-kommitténs utkast: En bank bör klassificera ett lån som ett omstrukturerat problemlån när långivaren, av ekonomiska eller legala skäl relaterat till låntagarens finansiella svårigheter, beviljar låntagaren en eftergift som långivaren annars inte skulle ha övervägt.³⁸

Omstruktureringen kan innefatta;

- en modifiering av villkor, t.ex. en nedsättning av den ursprungligen avtalade räntan eller en minskning av kapitalbeloppet. Ett lån som förlängs eller förnyas till en ränta som motsvarar den aktuella räntan för nya lån med samma risk utgör däremot inte ett omstrukturerat lån.
- låntagaren överför till banken, som täckning helt eller delvis för lånet, fastighet, fordringar på tredje part,

andra tillgångar, eller en ägarandel i låntagaren.

- låntagaren ersätts eller kompletteras med en ny låntagare.³⁹

En bank bör värdera ett omstrukturerat problemlån genom att reducera det bokförda värdet till återvinningsvärdet. Kostnaderna för samtliga eftergifter vid omstruktureringstidpunkten bör därvid beaktas. Minskningen av det bokförda värdet bokas upp som en kostnad i resultaträkningen när lånet omstruktureras.⁴⁰

I samband med omstrukturering av ett lån bör banken bedöma utsikterna att få betalt för det fulla lånebeloppet för att bestämma om en kreditförlust har inträffat, och om så är fallet, fastställa nivån på denna.⁴¹

En kreditförlust som uppkommer när ett lån omstruktureras genom ändring av lånevillkoren, bör värderas i enlighet med reglerna för värdering av osäkra lån med beaktandet av kostnader för omstruktureringen.

Omstrukturering kan också innefatta att banken övertar egendom som delbetalning för lånet. I sådana fall, bör lånets upplupna anskaffningsvärde reduceras med det verkliga värdet av egendomen minus försäljningskostnader. Är den återstående delen av lånet osäkert bör värdering göras som för osäkra lån.⁴²

IAS 39 behandlar inte omstrukturerade lån som en särskild frågeställning.

³⁷ EKN; "Allmänna villkor för exportkreditgarantier", Oktober 1996

³⁸ Basel-utkastet; list of sound practices no. 9

³⁹ Basel-utkastet; punkt 55-56

⁴⁰ Basel-utkastet; list of sound practices no. 10

⁴¹ Basel-utkastet; punkt 57

⁴² Basel-utkastet; punkt 58

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

UK: Ej heller BBA:s SORP on Advances tar upp omstrukturerade lån.

USA: Har ett regelverk som väsentligen motsvarar vad som anges i Basel-utkastet.

Sverige: En särskild upplysningsregel finns för sådana lån för vilka ränteeftergift beviljats utan att reservering gjorts för lånen. I övrigt används inte konceptet omstrukturerade problemlån.⁴³

Överväganden och förslag

Omstrukturerade problemkrediter bör ej införas som en särskild värderingskategori

Begreppet omstrukturerade problemkrediter används i Basel-utkastet såväl i värderingsreglerna, som i upplysningsreglerna. Upplysningsregler behandlas separat i denna promemoria. Ur värderingssynpunkt förefaller inte regeln att tillföra så mycket i sak jämfört med vad som redan sagts om värdering av osäkra fordringar. Regeln om värdering av osäkra fordringar har emellertid en stark koppling till de avtalade betalningsströmmarna. Omförhandlas eller nedsättes dessa skulle möjligen formellt kunna hävdas att lånet inte är osäkert och att någon reservering eller nedskrivning därför inte påkallas. Denna aspekt behöver således regleras. Genom att i regleringen använda begreppet omstrukturerade problemkrediter erhålls en anknytning till Basel-utkastet och det amerikanska regelverket, vilket har ett värde. Omstrukturerade problemkrediter bör

emellertid inte införas som en särskild värderingskategori.

6.8 OMKLASSIFICERING AV OSÄKERT LÅN TILL NORMALT LÅN

Basel-kommitténs utkast: Ett osäkert lån kan återfå en status av normalt lån när de kontraktsevenliga beloppen för amorteringar och räntor bedöms fullt erhållbara. Ett osäkert lån bör i princip omklassificeras till normalt lån om följande villkor uppfylls;

- varken amorterings- eller räntebelopp är förfallna och obetalda och banken räknar med att återstående amorteringar och räntor enligt lånekontraktet ska inflyta i rätt tid. Från kravet på att förfallna räntor och amorteringar ska ha erhållits finns vissa undantag. De gäller a) omstrukturerade lån (se nedan), b) lån som förvärvats med rabatt för kreditförluster och c) när låntagaren har återgått till kontraktsevenliga betalningar för en rimlig period och alla kontraktsevenliga betalningar bedöms bli erhållna i rätt tid.
- Även när banken erhållit tillräckliga säkerheter för lånet och återbetalning pågår, kan omklassificering till normalt lån göras.⁴⁴

Ett lån som har omstrukturerats och bedöms komma att fullgöras enligt de modifierade villkoren, kan återföras till intäcksredovisning enligt normala bokföringsmässiga grunder. Omständigheter som ger bevis på att en relativ förbättring har skett i låntagarens

⁴³ FFFS1998:27; 5 kap §10

⁴⁴ Basel-utkastet; punkt 68

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

kreditvärdighet och återbetalningskapacitet kan vara att låntagaren av olika orsaker har fått en bättre kassaflödessituation och därmed en stärkt återbetalningsförmåga. Dessutom är en rimlig period av korrekt skötta betalningar, antingen före eller efter omstruktureringen, en viktig faktor vid bedömningen av huruvida det finns en rimlig säkerhet för återbetalning enligt de modifierade lånevillkoren.⁴⁵

En banks bedömning av möjligheterna att få fullt betalt för ett lån, oavsett om det handlar om att omklassificera ett osäkert lån till ett normalt lån eller intäktsföra räntan enligt kontantprincipen, måste stödjas av en aktuell, väldokumenterad utvärdering av låntagarens finansiella situation och återbetalningsutsikter inklusive hänsynstagande till låntagarens återbetalningshistorik och andra relevanta faktorer.⁴⁶

Överväganden och förslag

Möjligheterna att omklassificera ett osäkert lån till normalt lån bör regleras
Några särskilda regler som klargör förutsättningarna för att osäkra lån ska kunna återklassificeras som normala finns f.n. inte i Sverige. Praxis torde dock ha utvecklats i huvudsak enligt de riktlinjer som intagits i Basel-utkastet. Riktlinjer av detta slag bör för tydlighets vinnande införas också i Sverige.

6.9 BEDÖMNING AV DEN SAMMANLAGDA RESERVERINGEN

I **Basel-kommitténs utkast** tas som en särskild punkt upp frågan om bedömning av den sammanlagda reserveringen för osäkra krediter. Det sägs att det sammanlagda värdet av specifika och generella reserveringar ska vara tillfyllest för att täcka låneportföljens bedömda kreditförluster.

Att specifika och generella reserveringar är tillräckligt stora ska, enligt utkastet, bedömas vid upprättandet av årsredovisningar och delårsrapporter. Vid uppskattningen av kreditförlusternas storlek bör hänsyn tas till alla väsentliga faktorer som påverkar möjligheterna att få fullt betalt för låneportföljen vid utvärderings-tidpunkten.⁴⁷

Utvärderingen av lämplig nivå på reserveringarna inkluderar oundvikligen en grad av subjektivitet. Bankledningens bedömningar bör emellertid göras i enlighet med etablerade principer och procedurer som beaktar grundläggande redovisningsprinciper som försiktighet, konservatism, tillförlitlighet, väsentlighet samt konsistens. Bankledningens utvärdering ska göras på ett systematiskt sätt, konsistent över tiden, i enlighet med objektiva kriterier samt stödjas av tillräcklig dokumentation.⁴⁸

Metoden för att bestämma den övergripande nivån på reserveringar bör vidare säkerställa att uppbokning av

⁴⁵ Basel-utkastet; punkt 69

⁴⁶ Basel-utkastet; punkt 70

⁴⁷ Basel-utkastet; punkt 60

⁴⁸ Basel-utkastet; punkt 61

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

kreditförluster sker i rätt tid. Kreditförlusternas tidigare nivå och aktuella trender i kreditförluster ger en rimlig utgångspunkt för analysen.

Bankledningen ska härutöver även ta i beaktande alla aktuella omständigheter som kan göra det sannolikt att kreditförluster i låneportföljen kommer att avvika från erfarenhetsmässiga förlustutfall. Exempelvis kan nämnas;

- ändringar i utlåningsprinciperna och kredithanteringen inklusive reglerna för inkassering och bortskrivning samt praxis i fråga om återvinningsåtgärder.
- förändringar i nationella och lokala ekonomiska förhållanden och i näringslivets förhållanden och utveckling inklusive olika marknadssektors ekonomiska villkor.
- förändringar i fråga om omfattningen eller utvecklingen av sena betalningar och oreglerade lån liksom utvecklingen av volymen osäkra lån, förekomsten av omstruktureringar av problemkrediter eller andra fall av anpassningar av lånevillkoren.
- förekomsten och effekten av eventuella kreditkoncentrationer och förändringar av nivån på sådana kreditkoncentrationer.
- effekten av externa faktorer såsom konkurrens.⁴⁹

När en bank använder sig av den här metoden för att bedöma tillräckligheten av de sammanlagda reserveringarna, måste det finnas dokumentation som klart och tydligt visar den uppskattade inverkan på den historiska kredit-

förlustnivån av förändringar i ovan nämnda faktorer.⁵⁰

Historisk tidsserieanalys av nyckeltal kan vara ett stöd i utvärderingen av rimligheten i de samlade reserveringarna och användas för att identifiera avvikande tendenser (jämfört med andra institut eller över tiden) när det gäller förhållandet mellan den sammanlagda reserveringen och olika variabler som oreglerade lån, osäkra krediter eller total utlåning.

Även om de här jämförelserna kan ge en användbar jämförelsegrund för att bedöma om reserveringarna är rimliga, är nyckeltalsanalysen inte tillräcklig för att bestämma tillräckligheten av den sammanlagda reserveringen. Det behövs dessutom omfattande analys av låneportföljen och av de faktorer som påverkar möjligheterna att få fullt betalt för denna.⁵¹

BBA:s SORP on Advances: Även om specifika och generella reserveringar beräknas separat är de gemensamma delar av den totala reserveringen. I den totala reserveringen ska den specifika och generella reserveringen representera det samlade beloppet som banken anser det är nödvändigt att skriva ned sina osäkra lånefordringar med för att deras bokförda värde skall motsvara deras slutgiltiga förväntade återvinningsvärde.⁵²

⁵⁰ Basel-utkastet; punkt 63

⁵¹ Basel-utkastet; punkt 64

⁵² British Bankers' Association; SORP on Advances,

§8

⁴⁹ Basel-utkastet; punkt 62

Överväganden och förslag

Övergripande omdömmingar av gjorda reserveringar bör ej tillåtas

En bedömning av en banks sammanlagda reserveringar för osäkra krediter är ett naturligt steg i utvärderingsprocessen både när den görs av institutets företagsledning och av tillsynsmyndigheten. Det är emellertid tveksamt om man på basis av en mera allmänt utformad övergripande bedömning ska underkänna korrekt gjorda individuella och generella reserveringar. Snarare framstår det som naturligt att hänföra de mer konkreta faktorer som Basel-utkastet tar upp till bestämningen av de generella reserveringarna. Mera allmänt hållna riskfaktorer bör istället beaktas när lämplig storlek på bankens egna kapital övervägs.

6.10 HUR REDOVISAS RÄNTE- INTÄKTER FÖR NORMALA RESPEKTIVE OSÄKRA LÅN?

Basel-kommitténs utkast: Banker bör normalt boka upp ränteintäkter efter bokföringsmässiga grunder, beräknade enligt effektivräntemetoden.⁵³

När ett lån klassificeras som osäkert bör banken antingen upphöra att intäktsföra räntor på bokföringsmässiga grunder eller sätta av ett belopp som motsvarar den ränta som intäktsförts. Detta görs eftersom ränteintäkter på osäkra lån inte bör bidra till nettointäkterna om det finns tvivel om möjligheten att få fullt betalt för fordringar på kapital- och räntebelopp.

Ej erhållen ränta som tidigare har intäktsförts bör reverseras eller tas med i den specifika reserveringen för det osäkra lånet. När ett osäkert lån värderas till nuvärdet av förväntade framtida kassaflöden kan ränta intäktsföras och inkluderas i nettoinkomsten som uttryck för uppdaterade nuvärden.

54

Om inte annat stipuleras i lag eller i föreskrifter kan delar eller alla räntebetalningar på ett osäkert lån intäktsföras på kontantbasis, så länge som lånets bokförda värde bedöms inflyta till fullo utan väsentlig försening.⁵⁵

Sverige: Som periodens ränteintäkt ska redovisas under perioden erhållna betalningar plus förändringen av lånefordrans upplupna anskaffningsvärde under perioden.⁵⁶

Obetalda räntor på osäkra fordringar får ej intäktsföras. Under räkenskapsåret intäktsbokförda men ej betalda räntor på sådan fordran ska återföras. Nedskrivning av i tidigare bokslut balanserade räntor redovisas som kreditförlust. Fortsättningsvis erhållna räntebetalningar avseende sådan kredit redovisas enligt kontantprincipen.⁵⁷

Överväganden och förslag

Diskonteringseffekten bör ränteredovisas successivt

Vid värdering av osäkra fordringar till nuvärde kommer en successiv intäktsredovisning av ränta att ske. Är bedöm-

⁵³ Basel-utkastet; punkt 65

⁵⁴ Basel-utkastet; punkt 66

⁵⁵ Basel-utkastet; punkt 67

⁵⁶ FFFS1998:27; 4 kap §12

⁵⁷ FFFS1998:27; 4 kap §9

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

ningen av vilka betalningar som kan erhållas oförändrad, så utgörs hela förändringen på det bokförda värdet av ränta. Ofta förändras emellertid bedömningarna av vilka belopp som kommer att erhållas. Värdet av dessa förändringar bör redovisas som kreditförlust eller som en minskning av kreditförlusterna.

För osäkra lån bör i övriga fall – i likhet med vad som gäller enligt nuvarande svenska regler – intäkt/redovisning enligt bokföringsmässiga grunder upphöra. Anledning saknas att boka upp en ränta som samtidigt föranleder en motsvarande kreditförlust. En sådan brutto-redovisning bör inte heller i fortsättningen användas

6.11 KALKYLMÄSSIG SYN PÅ REDOVISNING AV KREDITFÖRLUSTER⁵⁸

I den internationella diskussionen om lånevärdering har ett alternativt synsätt presenterats. Det innebär att kreditgivning skulle kunna jämföras med försäkringsbranschen. Båda branscherna accepterar finansiella risker vilka institutet måste kunna kvantifiera och hantera för att bli framgångsrikt. Inom försäkring kan risken resultera i att institutet måste betala skadeersättningar medan risken inom kreditgivning kan resultera i uteblivna betalningar. För båda branscherna gäller att tillräckliga marginaler måste erhållas för att täcka förväntade förluster. För detta ändamål har vissa banker börjat utveckla mer dynamiska och statistikbaserade metoder. Mest känd är kanske förutvarande Swiss Bank Corporations arbete

med sin s.k. ACRA-metod (Actuarial Credit Risk Accounting). Såvitt bekant har dock aldrig metoden kommit att användas i bankens bokslut (SBC är numera fusionerat med UBS under detta senare namn).

För en specifik låneportfölj kan under en tidsperiod en statistiskt förväntad kreditförlust bestämmas. För att mäta risken för fallissemang baseras bankens antaganden på oberoende studier gjorda av externa källor, t.ex. ratinginstitut, allmän ekonomisk data samt interna analyser av den egna låneportföljen. Resultaten kompletteras med förmodade värden baserade på erfarenhet och egna förväntningar om framtiden. Den förväntade kreditförlusten beräknas som:

*Förväntad kreditförlust =
förväntad sannolikhet för fallissemang *
förväntad förlustgrad * aktuell och
framtida exponering i kreditportföljen.*

För att absorbera de årliga fluktuationerna omkring det förväntade värdet av förlusterna behöver banken kapital. Fluktuationerna i de verkliga kreditförlusterna beror bl.a. på var i den ekonomiska konjunkturcykeln som institutet befinner sig och på sammansättningen av låneportföljen.

Till skillnad från vissa andra risker som en bank möter, uppvisar kreditrisken inte den välkända normalfördelningskurvan. Typiskt sett har riskfördelningen för en banks kreditrisker ett asymmetriskt utseende. För det första stiger utfallsfrekvensen brant och får sin största värde innan medelvärdet. För det andra följer en långsam nedgång i frekvensen. Jämfört med normalfördelningskurvan betyder detta att det

⁵⁸ Swiss Bank Corporation; "Change in provisioning methodology", September 1996

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

finns en större risk för extrema förluster.

Redovisningsmässigt innebär ACRA-metoden att resultaträkningen belastas med den förväntade kreditriskkostnaden och bildar en kreditriskreservering i balansräkningen. Denna reservering utgör i princip en generell reserv som ökar kapitalbasen. De verkliga kreditförlusterna belastar denna ACRA-reservering i balansräkningen och påverkar kapitalbasen negativt. Detta balanskonto kommer därför att fluktuera efter konjunkturläget och inträffandet av verkliga kreditförluster. Över en längre tidsperiod ska dessa fluktuationer utjämnas och metoden innebär också att banken immuniseras mot svängningar i redovisad lönsamhet på grund av oväntade kreditförluster.

Basel-kommitténs utkast: En del banker undersöker alternativ som bygger på kreditmodellerings tekniker. I dessa metoder försöker man mäta kreditriskexponeringen över en lång tidshorisont. Lånereserveringarna baseras på statistisk analys av data över kreditförluster och andra faktorer, från vilka banken förutsäger framtida kreditförluster. De statistiska metoder som används kan vara liknande de som används för hantering och prissättning av kreditrisk.⁵⁹

Från ett tillsynsperspektiv är det önskvärt att använda redovisningsprinciper medger ett lämpligt användande av statistiska metoder som på ett rättvisande och realistiskt sätt uttrycker bankens finansiella ställning, avkastning och riskhanteringsaktiviteter. Basel-

kommittén avser att följa utvecklingen inom detta område och samtidigt göra en bedömning av om metoderna kan ge en förbättrad kvalitet på reserveringarna för kreditförluster.⁶⁰

Överväganden och förslag

Kalkylmässig förlustredovisning bör inte införas

Redovisning av kreditförluster enligt ett kalkylmässigt synsätt har vissa attraktiva inslag, främst att de kreditförluster som långgivaren faktiskt kalkylerar med redovisas på ett tidigare stadium. Det strider emellertid mot flera viktiga redovisningsprinciper, främst genom att inte basera redovisningen av förluster på inträffade händelser. En kalkylmässig förlust-redovisning har inte heller intagits som redovisningsstandard i något ledande land.

⁵⁹ Basel-utkastet; punkt 94

⁶⁰ Basel-utkastet; punkt 95

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

7. UPPLYSNINGSREGLER FÖR LÅNEPORT- FÖLJER OCH KREDIT- RISKER

I **Basel-utkastet** understryks vikten av att banker ger tillräckliga upplysningar kring sin låneredovisning med hänsyn till de skillnader som finns beträffande lånevärdering mellan banker i olika länder.⁶¹

Användningen av bankers finansiella rapporter underlättas av tydlig och koncis information kring bankens exponering mot kreditrisk, praxis kring riskhantering och riskkontroll, låneportföljens kvalitet, dess lönsamhet och inverkan av kreditförluster på bankens finansiella situation.

I detta kapitel redovisas de olika upplysningar som Basel-utkastet rekommenderar, och nuvarande svenska regler. I utkastet påpekas att ett institut inte behöver lämna sådana uppgifter som saknar relevans för bedömningen av institutet. Banker som är beroende av kapitalmarknaden och större institut med komplex verksamhet förväntas å andra sidan lämna utförligare upplysningar om sin verksamhet än det som anges i det följande.⁶²

Överväganden och förslag

Upplysningsreglerna bör kompletteras, särskilt för de största instituten

Basel-utkastet innehåller ett stort antal upplysningsregler. Värdet av upplys-

ningsregler behöver prövas mot risken för att årsredovisningen tappar i överskådlighet och mot kostnaderna för uppgiftslämnandet. Denna bedömning är inte helt enkel. I ett antal fall är institutets verksamhet bestämmande för om en viss upplysning behöver lämnas eller ej. Ju mer omfattande och komplex verksamhet som kreditinstitutet har, desto mer omfattande upplysningar krävs för att årsredovisningen ska ge en läsare god förståelse av institutets ekonomiska ställning, resultat och risksituation.

Regler kan ges i en mer allmänt hållen form, eller ges en mer detaljerad utformning. Mer principiellt utformade och allmänt hållna regler har den fördelen att de erbjuder en större flexibilitet. Nackdelen med allmänt hållna regler på upplysningsområdet är å andra sidan risken att ett tillfredsställande resultat inte erhålles. I Finansinspektionens föreskrifter har vissa viktiga upplysningsregler getts en allmän utformning. Det kan i vissa fall ifrågasättas om dessa upplysningsregler har gett ett fullgott resultat.

Även om ett fullständigt införande i Sverige av Basel-utkastets relativt detaljerade upplysningsregler i dagsläget kan framstå som opåkallat, finns det på flera områden behov av att komplettera upplysningsreglerna, särskilt för de största instituten. Vissa av reglerna kan åtminstone inledningsvis begränsas till att träffa institut med en balansomslutning som överstiger t.ex. 100 miljarder kronor. Ett annat alternativ, som kan övervägas, är att de nuvarande svenska reglerna på flera olika områden kompletteras, och att en exempel-samling kan ta upp upplysningar som

⁶¹ Basel-utkastet; punkt 71

⁶² Basel-utkastet; punkt 72

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

inte normalt påkallas men som ett enskilt institut från fall till fall bör överväga.

7.1 UPPLYSNINGAR OM PRINCIPER OCH METODER FÖR LÅNEREDOVISNING

Basel-utkastet: Kreditinstitut bör lämna upplysningar om alla viktiga redovisningsprinciper för låneredovisning, redovisning av osäkra fordringar samt effekten av förändringar i dessa principer. Vidare bör kreditinstituten lämna upplysningar om vilka metoder som används för att tillämpa dessa principer.

Kreditinstitut bör lämna upplysningar om sina principer för;⁶³

- uppbokning och värdering av normala fordringar
- intäktsredovisning för säkra fordringar
- när och hur fordringar klassificeras som osäkra och hur de då värderas
- hur reserveringar, både specifika och generella, bestäms
- när lån anses oregrerade
- bortskrivning av lån
- redovisning av återvinningar av tidigare förluster
- när redovisning av ränta ej längre ska ske på bokföringsmässiga grunder
- hur intäktsföring av ränta från osäkra fordringar sker.

Ovanstående uppställning är ej uttömmande. Exempel på andra omständigheter som kan nödvändiggöra en separat upplysning av redovisningsprinciper är följande;⁶⁴

- reserveringar för länderrisker
- värdepapperiseringstransaktioner där det finns ett kvarstående intresse eller engagemang i de värdepapperiserade lånen
- över- eller undervärden på lån som förvärvats av annan part
- hedgingförhållanden som påverkar värderingen av lånet
- lån som innehas för försäljning.

Sverige: Att principerna för värdering av tillgångar, reserveringar eller skulder ska anges uttrycks i Årsredovisningslagen. I Finansinspektionens föreskrifter understryks bestämmelsen och anges att en utförlig beskrivning av tillämpade redovisnings- och värderingsprinciper ska lämnas.⁶⁵

Överväganden och förslag

Närmare upplysningar om principer och metoder för värdering av normala lån bör krävas

Upplysningar om tillämpade principer och metoder för lånevärdering är betydelsefulla för förståelsen och bedömningen av bankens redovisning. En ytterligare konkretisering av den svenska upplysningsskyldigheten, utformad i enlighet med Basel-utkastet, framstår som lämpligt.

7.2 UPPLYSNINGAR OM BESTÄMNING AV SPECIFIK RESPEKTIVE GENERELL RESERVERING

Basel-utkastet: Kreditinstitut bör lämna upplysningar om metoder som använts för att bestämma specifika och generella reserveringar samt de väsentliga antaganden som gjorts.

⁶³ Basel-utkastet; punkt 74

⁶⁴ Basel-utkastet; punkt 75

⁶⁵ FFFS1998:27; 5 kap §47

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

Det ska tydliggöras hur kreditinstitutet har beaktat erfarenhetsmässiga förlustnivåer för olika kategorier av lån, aktuella förutsättningar, förändringar i låneportföljens sammansättning, utvecklingen i fråga om betalningsproblem och återvinningar.

Dessutom ska information lämnas om andra relevanta förhållanden, t.ex. om hur koncentrerad låneportföljen är och om förändringar i detta avseende, förändringar i låntagarnas ekonomiska omvärld, förändringar i utlåningsprinciper och kredithantering, däribland reglerna för kreditgivning och inkassering samt i fråga om återvinningsåtgärder.⁶⁶

Sverige: Någon motsvarighet till dessa regler finns inte.

Överväganden och förslag

Närmare upplysningar om principer och metoder för bestämning av specifik och generell reserv bör krävas

Upplysningar om vilka principer och metoder som tillämpas vid värderingen av osäkra fordringar är betydelsefulla för förståelsen och bedömningen av bankens redovisning. Av naturliga skäl är dessa upplysningar särskilt behövliga när det gäller generella reserveringar. De svenska upplysningsreglerna bör således kompletteras i detta avseende, i huvudsak i enlighet med vad som anges i Basel-utkastet.

7.3 UPPLYSNINGAR OM RISK-HANTERING OCH INTERN KONTROLL

Basel-utkastet: Upplysningar bör lämnas om riskhantering och riskkontroll avseende låneportföljen. Detta innebär att kreditinstitutet bör beskriva mål och strategier för sin hantering och kontroll av risker i låneportföljen. Eftersom kreditinstitut har kreditrisk inte bara från utlåning utan också från andra aktiviteter, t.ex. trading, kan det vara lämpligt att dessa frågor belyses i samband med att kreditinstitutet beskriver sina övergripande principer och metoder för riskhantering och riskkontroll.

Upplysningen bör inkludera relevant information om kreditinstitutets principer och praxis för riskhantering och riskkontroll, vilka används i syfte att lindra kreditrisken. Beskrivningen bör således behandla principer och praxis för;⁶⁷

- krav på säkerheter och garantier för lån
- periodvis granskning av lån och säkerheter
- system för bedömning av kreditkvalitet
- organisationen för hantering av kreditrisker
- övervakningsrutiner för förfallna betalningar och oreglerade lån
- begränsning och kontroll av exponeringar
- minskning av exponeringen genom juridiskt hållbara nettningsavtal
- användning av kreditderivat och kreditförsäkringar

⁶⁶ Basel-utkastet; punkt 76

⁶⁷ Basel-utkastet; punkt 77

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

Sverige: Några särskilda regler rörande upplysningar om riskhantering och riskkontroll har inte införts i Sverige för såvitt gäller låneportföljer. Däremot finns regler från Finansinspektionen liknande IAS 32 som ställer krav på upplysningar om kreditrisk, och regler som, kopplade till användningen av derivat, ställer krav på upplysningar om riskkontroll etc.

Överväganden och förslag

Upplysningar om riskhantering och riskkontroll bör krävas

Upplysningar av detta slag är viktigt för kreditinstitutens intressenter för att de ska kunna bedöma riskhanteringen och riskkontrollen av olika risker samt kunna fördjupa sin förståelse av kreditinstitutens redovisade ekonomiska ställning och resultat. Det bör även vara möjligt att lämna relevanta upplysningar om t.ex. kreditriskhantering utan att riskera en överbelastning av årsredovisningen eller betungande kostnader för framtagandet av informationen. De svenska upplysningsreglerna bör kompletteras i enlighet med Basel-utkastet.

7.4 UPPLYSNINGAR OM LÅNE- PORTFÖLJEN

7.4.1 LÅNEPORTFÖLJENS SAMMANSÄTTNING

Basel-utkastet: Enligt Basel-utkastet bör ett antal beloppsuppgifter lämnas om låneportföljen.

Geografisk uppdelning m.m.

Först bör lånen delas in i grupper för inhemska respektive utländska lån fördelat på relevanta geografiska områden. Statslån anges separat. Om det är

betydelsefullt görs uppdelning per land inom respektive geografisk region. Därutöver bör också anges beloppet för osäkra fordringar och oreglerade lån per geografiskt område. Om det är praktiskt möjligt, bör även beloppet för specifika och generella reserveringar för respektive geografiskt område lämnas.⁶⁸

Upplysningar avseende låntagarkategorier

Kreditinstitut bör ge olika upplysningar om låneportföljen med en meningsfull kategorisering av låntagarna (företagskrediter, lån till närstående, konsumentlån etc.). För varje större kategori av låntagare och för hela låneportföljen bör följande belopp lämnas;⁶⁹

- total utlåning, före respektive efter reserveringar
- totala osäkra fordringar, med separat redovisning av de lån som är oreglerade
- oreglerade lån som inte är osäkra
- specifika reserveringar
- generella reserveringar

Om det finns en del av den generella reserveringen som inte är fördelad på någon speciell större kategori av låntagare, bör detta belopp anges separat.

Vidare uppmantras kreditinstitut att ge upplysning om andra betydelsefulla faktorer som kan påvisa en försämring av kreditkvaliteten i låneportföljen.⁷⁰

Företagsutlåning bör fördelas per bransch.⁷¹

⁶⁸ Basel-utkastet; punkt 78

⁶⁹ Basel-utkastet; punkt 79

⁷⁰ Basel-utkastet; punkt 80

⁷¹ Basel-utkastet; punkt 81

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

Det är också lämpligt att ge en sammanfattande information kring låneportföljen med avseende på⁷²

- typ av lån (bolån, kontokortslån, finansiell leasing),
- typ av säkerhet för lånet (pant i bostadsfastighet, pant i kommersiell fastighet, statsgaranti, osäkrad) och / eller kreditvärdighet hos låntagaren (enligt intern eller extern rating).

Koncentration av kreditrisk

Kreditinstitut bör även lämna information om förekomsten av väsentliga koncentrationer av kreditrisken. Denna kan uppstå i förhållande till individuella låntagare, relaterade låntagare eller grupper av låntagare, viss bransch, land eller region. Lån grupperas så att lån med liknande kännetecken med avseende på kreditrisk och som kan förväntas påverkas likartat av förändringar i omvärlden eller andra variabler, klassificeras tillsammans i en kategori.

Kreditinstitutet bör ge information om sina metoder för att bestämma förekomsten av riskkoncentrationer i låneportföljen och för varje koncentrationstyp beskriva de gemensamma kännetecken som karaktäriserar koncentrationen och storleken i exponeringen. Den här informationen bör utformas på ett sådant sätt så att den är förenlig med kraven på konfidentialitet.⁷³

Sverige:

Oreglerade och osäkra fordringar

I not till balansräkningen ska, enligt Finansinspektionens föreskrifter, samlat anges:⁷⁴

- 1) bokförda värdet av oreglerade fordringar för vilka ränta intäktsförs
- 2) bokförda värdet av problemkrediter
- 2a) osäkra fordringar
- 2b) räntenedsatta fordringar
- 3) den totala reserveringen för befärade kreditförluster avseende fordringar upptagna under 2a.

Uppdelning per typ av låntagare, geografisk uppdelning, kreditrisk

Information ska enligt Finansinspektionens föreskrifter lämnas om exponering mot kreditrisker för varje finansiell tillgångspost (inklusive poster som inte upptagits i balansräkningen). Informationen ska innefatta uppgifter om

- a) maximal kreditriskexponering och kreditriskexponering med hänsyn tagen till eventuella säkerheter
- b) väsentliga koncentrationer av kreditrisk.

I ett allmänt råd anges att beskrivningen och värderingen av kreditrisk bör göras uppdelat på olika typer av motparter. Det anges att det kan vara lämpligt att göra grupperingen på olika typer av branscher, geografiska områden, säkerheter eller i förhållande till motpartens kreditvärdighet. En beskrivning av koncentrationer mot kreditrisk bör utformas mot bakgrund av företagets verksamhetsinriktning. Beloppsuppgifter kan samtidigt lämnas för respektive grupp

⁷² Basel-utkastet; punkt 82

⁷³ Basel-utkastet; punkt 83

⁷⁴ FFFS1998:27; 5 kap §10

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

om bokfört värde, värdet av eventuella säkerheter och problemkrediter.⁷⁵

Länderriskreservering⁷⁶

I not till balansräkningen ska anges:

- 1) totala värdet av fordringar som omfattas av reserveringen för länderrisker, efter reservering för befarade kreditförluster men före reservering för länderrisker
- 2) totalreservering för länderrisker

Överväganden och förslag

Utförlig genomlysning av låneportföljen bör krävas

Upplýsingar i enlighet med vad Basel-utkastet anger medför en god genomlysning av låneportföljens inriktning och sammansättning, såväl ur geografisk synpunkt som med avseende på olika låntagarkategorier. Genom att uppdelningen i dessa båda avseenden också innefattar olika beloppsuppgifter förbättras möjligheterna att följa och bedöma institutets låneportfölj.

I enlighet med vad som föreslås i Basel-utkastet bör således regler införas med följande krav på upplýsingar:

Bokförda värdet för

- normala lån,
- osäkra lån och
- oreglerade lån.

Dessa upplýsingar bör lämnas med fördelning såväl på

- olika kategorier av motparter som med
- lämplig geografisk uppdelning. Geografisk uppdelning torde aktualiseras

främst när utlåning lämnas även till utländska motparter.

Även beloppen för specifika och generella reserveringar bör lämnas med fördelning på olika kategorier av motparter och med lämplig geografisk fördelning.

7.4.2 RESULTATRELATERADE UPPLYSNINGAR

Basel-utkastet:

"Räntestoppade lån"

Kreditinstitut bör ge information kring lån där den bokföringsmässiga intäktsföringen av räntan enligt de ursprungliga lånevillkoren har avbrutits till följd av en försämring i kreditkvaliteten. Information bör lämnas om beloppet av sådana fordringar där den bokföringsmässiga intäktsföringen av räntan har upphört och den påverkan som intäktsbortfallet har haft på resultaträkningen.⁷⁷

Förändringarna i reserveringarna

Kreditinstitutet bör ge information om periodens förändringar i fråga om reserveringar för osäkra fordringar med separat redovisning för specifika respektive generella reserveringar. Följande bör anges;⁷⁸

- ingående balans för reserveringen
- bortskrivningar under perioden för att täcka konstaterade förluster
- återvunnet av tidigare perioders bortskrivningar
- periodens reserveringar för uppskattade sannolika kreditförluster

⁷⁵ FFFS1998:27; 5 kap §45

⁷⁶ FFFS1998:27; 5 kap §10a

⁷⁷ Basel-utkastet; punkt 84

⁷⁸ Basel-utkastet; punkt 85

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

- eventuella andra justeringar i reserveringen, t.ex. valutadifferenser, samgåenden, förvärv eller avyttring av dotterbolag
- utgående balans för reserveringen

Övriga kreditförluster enligt resultaträkningen

Kreditinstitutet bör också ange kreditförluster samt bortskrivningar och återvinningar under perioden som har gått direkt till resultaträkningen.⁷⁹

Omstrukturerade lån

Kreditinstitutet bör ange volymerna av och annan information om lån som har omstrukturerats under perioden. Information bör ges om beviljade eftergifter och uppskov som har lämnats för omstrukturerade problemlån. Den metod som använts för att värdera minskningen i anskaffningsvärdet för omstrukturerade lån bör också visas. Om full återbetalning förväntas, behöver upplysning ej ges om det omstrukturerade lånet såvida låntagaren har uppfyllt de modifierade lånevillkoren under en rimlig period.⁸⁰

Sverige: Även det nuvarande svenska regelverket innehåller olika upplysningskrav inom dessa områden.

- 1) under räkenskapsperioden som intäkt bokförda räntor på osäkra och räntenedsatta fordringar
- 2) intäkterna enligt punkt 1 i procent av genomsnittligt bokförda värdet av angivna fordringstyp, omräknat till helårsräntesats,
- 3) medelårsräntan på övriga krediter.

Syftet med denna not är att ge en bild av intäktsbortfallet på osäkra och räntenedsatta fordringar. För detta krävs uppgifter om krediternas löpande avkastning och möjlighet att jämföra dessa med årsräntan på övriga krediter

Specifikation av kreditförlust enligt resultaträkningen

Posten "Kreditförluster, netto" ska specificeras på följande sätt:⁸¹

- A) Individuellt värderade fordringar
- + årets nedskrivning avseende konstaterade kreditförluster
 - återförda tidigare gjorda reserveringar för befarade kreditförluster som i årets bokslut redovisas som konstaterade förluster
 - + årets reservering avseende befarade kreditförluster
 - influtet på tidigare års konstaterade kreditförluster
 - återförda ej längre erforderliga reserveringar för befarade kreditförluster
 - = årets nettokostnad för individuellt värderade fordringar

- A) Gruppvis värderade fordringar
- + årets nedskrivning avseende konstaterade kreditförluster
 - influtet på tidigare års konstaterade kreditförluster
 - +/- reservering / upplösning av reservering för kreditförluster
 - = årets nettokostnad för gruppvis värderade fordringar

- B) Länderrisker
- +/- reservering / upplösning av reserv förländerrisker

⁷⁹ Basel-utkastet; punkt 86

⁸⁰ Basel-utkastet; punkt 87

⁸¹ FFFS1998:27; 5 kap §35

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

- C) Ansvarsförbindelser
+/- årets nettokostnad för infriande av
garantier och andra ansvars-
förbindelser
- = Årets nettokostnad för kredit-
förluster (A+B+C+D)

För posten "Kreditförluster, netto" ska härutöver i not anges dels nedskrivningar, dels återföringar och intäkter av tidigare nedskrivna fordringar av betydelse. Av uppgifterna ska framgå till vilken eller vilka av följande fordringskategorier nedskrivningen eller återföringen hänför sig:⁸²

- i) fordringar på kreditinstitut
- ii) fordringar på allmänheten
- iii) fordringar på intresseföretag
- iv) fordringar på koncernföretag

Överväganden och förslag

Ytterligare specifikation av kreditförlusterna bör införas

Såväl specifika som generella reserveringar ställer krav på upplysningar rörande dess redovisningsmässiga effekter. Medan Basel-utkastet knyter dessa upplysningar till reservförändringarna under året, så är motsvarande svenska upplysning utformad som en specifikation av resultaträkningsposten Kreditförluster. Ordet "reserv" i dessa sammanhang betyder inte något annat än värdeminskning, vilket talar för att resultaträkningskopplingen är värdefull. Den svenska upplysningen är också något mer utförlig än Basel-utkastet, men behöver kompletteras med hänsyn till införandet av generella reserveringar.

Vissa upplysningar rörande omstrukturerade lån bör krävas. Främst gäller detta – i enlighet med Basel-utkastet – beloppen för under året omstrukturerade lån. Också värdet på lån som friskförklarats under året bör anges.

7.4.3 REGRESSRÄTTER

Basel-utkastet: Kreditinstitut bör ge information om avtalade skyldigheter avseende regressrätt och förväntade förluster vid sådana åtaganden. Sådana åtaganden kan utsätta kreditinstitut för en väsentlig kreditrisk men den bokförs ofta inom linjen. Den kan uppkomma när kreditinstitutet har sålt en lånefordran till en tredje part med en fullgörelsegaranti.⁸³

Sverige: För var och en av posterna inom linjen ska i not anges arten och storleken av varje slag av ställd pant, ansvarsförbindelse eller åtagande som är av betydelse i förhållande till kreditinstitutets verksamhet. Vidare ska för var och en av skuldposterna och posterna inom linjen i not anges de totala belopp av tillgångar som ställts som säkerhet för egna eller tredje mans förpliktelser. Upplysning ska vidare lämnas om väsentliga förlustrisker i ansvarsförbindelser och åtaganden samt de reserveringar för befarade kreditförluster som gjorts för dessa.⁸⁴

Överväganden och förslag

Komplettera upplysningarna om regressrätter

⁸² FFFS1998:27; 5 kap §34

⁸³ Basel-utkastet; punkt 88

⁸⁴ FFFS1998:27; 5 kap §18

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

En smärre komplettering av de svenska reglerna i enlighet med Basel-utkastet framstår som lämplig.

De nuvarande upplysningsreglerna om övertagen egendom ger en god genomlysning. Inga förändringar föreslås.

7.5 ÖVERTAGEN EGENDOM

Basel-utkastet: Tar inte upp frågor om övertagen egendom.

Sverige: Flera olika upplysningar ska lämnas avseende övertagen egendom. I not till balansräkningen ska samlat anges det bokförda värdet för respektive slag av egendom som övertagits för skyddande av fordran samt den under räkenskapsåret bokförda nettoavkastningen på dessa tillgångar uppdelat på respektive delpost.⁸⁵

När det gäller övertagen egendom i form av fastigheter skall i not till balansräkningen lämnas specifika uppgifter för varje typ av fastighetskategori.⁸⁶När det gäller valda värderingsmetoder ska upplysningar bl.a. ges om vilka värderingsmetoder som använts för respektive fastighetskategori och om väsentliga faktorer som påverkat värderingen⁸⁷

Posten ”Värdeförändring på övertagen egendom” i resultaträkningen ska specificeras på orealiserad respektive realiserad värdeförändring, fördelat på övertagna fastigheter och övrig övertagen egendom.⁸⁸

Överväganden och förslag

Inga förändringar av upplysningarna om övertagen egendom föreslås

⁸⁵ FFFS1998:27 5 kap §11

⁸⁶ FFFS1998:27; 5 kap §12-13

⁸⁷ FFFS1998:27; 5 kap §14

⁸⁸ FFFS1998:27; 5 kap §36

KREDITINSTITUTENS LÅN - VÄRDERING OCH UPPLYSNING

FINANSINSPEKTIONEN

1 JULI 1999

DEFINITIONER

Bilaga 1

Följande definitioner används i promemorian. De föreslås även utgöra grund för de definitioner som kan krävas i ett nytt svenskt regelverk

Lån är en finansiell tillgång som uppkommer genom att en långivare överlämnar kontanter eller andra tillgångar till en låntagare i utbyte mot en skyldighet att återbetala, antingen på angiven dag, dagar eller vid anfordran, vanligen med ränta. Lån inbegriper;

- a) konsumenters avbetalningslån, checkkrediter och kreditkortslån
- b) privata bostadslån med pantsäkerhet i fastigheten
- c) lån som inte är personkrediter, t.ex. pantlån i kommersiella fastigheter, projektfinsiering och krediter till företag, finansinstitutioner, stater och offentliga organ
- d) finansiella leasingavtal, och andra finansieringsformer som i sak innebär utlåning

Effektiv anskaffningsränta är den räntesats som när den används för att beräkna nuvärdet av framtida betalningar till förfallo- eller inlösen-tidpunkten ger lånets anskaffningsvärde som resultat. I anskaffningsvärdet ingår även lånekostnader.

Upplupet anskaffningsvärde av ett lån är det vid varje tidpunkt med hjälp av den effektiva anskaffningsräntan diskonterade nuvärdet av de återstående, ursprungligen överenskomna, framtida betalningarna.

Bokfört värde av ett lån är upplupet anskaffningsvärde reducerat med eventuella bortskrivningar och specifika reserveringar. För en grupp av lån görs härutöver även avdrag för generella reserveringar hänförliga till gruppen.

Oreglerad fordran är en fordran för vilken förfallna ränte- eller kapitalbelopp kvarstår obetalda sedan mer än 60 dagar, normalt beräknat från den ursprungligen avtalade betalningstidpunkten.

Osäker fordran är en fordran för vilken det inte är sannolikt att betalning kan erhållas enligt kontraktsvillkoren. Finns säkerhet som med betryggande marginal täcker både lånebelopp och räntor, inklusive kompensation för förseningar, är inte fordran osäker.

Reservering är ett belopp som reducerar upplupet anskaffningsvärde för en osäker fordran till bokfört värde på balansdagen.

En *bortskrivning* görs när ett lån helt eller delvis bedöms vara icke indrivningsbart eller när inga realistiska möjligheter till återvinning finns. En bortbokning reducerar lånets upplupna anskaffningsvärde och, om en specifik reservering tidigare gjorts för lånet, samtidigt också denna.